

Porozumieť odlišnosti, pochopiť iných a prirodzene diskutovať

Maťo Buňo má 24 rokov a pochádza zo Žiliny. Má bakalársky titul z práva, inžiniersky z financií a momentálne je doktorandom na Žilinskej univerzite. Predošlý akademický rok strávil na Sokratovom inštitúte, ktorý realizuje Technická univerzita vo Zvolene a Centrum environmentálnej a etickej výchovy Živica. Už v roku 2012 chcel „seknúť“ so štúdiom a vydať sa na misiu do Sudánu, čo sa mu nakoniec nepodarilo, ale o rok neskôr sa ocitol už na celé leto na misii v Indii.

Študoval si právo s víziou perspektívnej kariéry. Čo ťa viedlo k tomu, že si sa po ukončení bakalára rozhodol nepokračovať v štúdiu a rozhodol si sa odísť do Sudánu? Aké myšlienky a pocity ťa pri tom sprevádzali?

Priznám sa, že pomerne silným prvkom tu bola náhoda. Na škole som si vybudoval pomerne blízky vzťah k ľudským právam a začal intenzívnejšie sledovať, čo sa deje okolo. Sudán bol jeden zo štátov, ktoré najviac získali moju pozornosť. Ako som tak hľadal informácie na nete, natrafil som na možnosť ísť tam. Chodil som na prípravu, rodičia si mysleli, že chodím na chatu s kamarátmi. Keď na to spomínam, bolo to pomerne komické, ale veľmi úprimné :) Pocity, či myšlienok bolo veľa a mnoho z nich bolo veľmi protichodných.

Do Sudánu na misiu si nakoniec neodletel, čo sa stalo?

Bolo jasné, že skôr, či neskôr, o tom budem musieť rodičom povedať. Stalo sa tak asi tri mesiace pred plánovaným odchodom do Južného Sudánu, kde som mal byť jeden rok. Po dvoch mesiacoch rozhovorov s rodičmi (zo začiatku to zo strany rodičov tak úplne dialógy neboli :) sme našli spoločný konsenzus – na misiu po škole.

Svojho plánu si sa nevzdal a počas nasledujúceho roka si sa začal pripravovať na inú misiu. Ako prijali toto tvoje rozhodnutie rodičia?

Boli omnoho viac pripravení ako predtým. Rozumeli mojim dôvodom a ja som sa snažil porozumieť tomu, ako to vnímajú oni. Rodičia súhlasili, nakoľko som na misii bol prítomný počas neštudijných mesiacov. Podporovali ma a mierne mi pomohli aj finančne, nakoľko som si hradil všetky náklady. Nakoniec to všetko perfektne vyšlo a ja som odletel do Indie.

Čo pokladáš za základný dôvod, rozhodnutia vydať sa na misiu?

Elementárny základ mojej motivácie tvorila zvedavosť a viera, i keď sa priznám – šíriť Božie slovo som tam rozhodne nešiel, nakoľko to nepovažujem za úplne správne. Neverím, že dnes ide na misiu niekto s jediným úmyslom a to šíriť vieru. Pred niekoľkými storočiami to možno bolo reálne, dnes si to naozaj nemyslím.

Som presvedčený, že človek by sa mal snažiť pochopiť a prijímať odlišnosti a prišlo mi, že zažiť inú kultúru, inú vieru, tak trocha iný svet, by mi mohlo pomôcť stať sa lepším človekom. Aj preto, keď dnes počujem niekoho nadávať na moslimov a moslimky, či príslušníkov a príslušníčky iných náboženstiev, dosť spozorniem. Príde mi, že chceme viesť

spory o vlastnú pravdu s cieľom zdemolovať „súpera“, pri tom zabúdame na to najjednoduchšie – porozumieť odlišnosti, pochopiť iných a prirodzene diskutovať.

Čo podľa teba, väčšinou vedie mladých ľudí, že sa rozhodnú odísť od rodiny, priateľov odísť na misiu na druhu stranu sveta?

To naozaj neviem, pri misiách určite zohráva úlohu viera, ale poznám dvoch chalanov, ktorí nie sú veriaci a boli na saleziánskych misiách v Angole a Keni. Môže to byť túžba po zvedavosti, skúsenostiach, cestovaní, ale napríklad aj pocit nedostatočnosti. Je to asi veľmi individuálne, aby som to mohol takto globalizovať.

Čo tomu celému predchádzalo? Ako ste sa na to pripravovali?

Pri Indii to bola polročná príprava, kde sme preberali s jezuitami misiu, zdokonaľovali jazykové znalosti, utužovali partiu a učili sa o indickej kultúre.

S akými pocitmi si odchádzal do Indie?

Asi ako keď sa Bilbo rozbehol za Gandalfom a trpaslíkmi rozhodnutý zúčastniť sa dobrodružstva. Na jednej strane človek cíti strach, na druhej sa toho už nevie dočkať :)

Dodnes sú Ľudia v Indii rozdelení do kást, aj keď je to oficiálnou štátnou mocou zakázané. Ty si sa ocitol v najnižšej kaste Dalitov – Nedotknuteľných. Môžeš nám o nich povedať viac? Ako je to s cudzincami - prijali ťa ako svojho?

Kastový systém bol zrušený ústavou v roku 1950, dodnes tam však najmä v menších mestách a dedinách prežíva. Zrušiť niečo, čo trvalo tisíce rokov sa prosto jedným zákonom nedá. Mnoho paralel by sme našli aj u nás, napríklad rasizmus, či postavenie žien. Daliti môžu robiť len tie najpodradnejšie práce (zbierať smeti, kopať jamy...), nesmú ísť do zväzku s človekom z inej kasty, nemali by študovať. Často sú vnímaní na úrovni ošípaných, ktoré sú v Indii nečisté. Neplatí to však globálne, pretože v Indii sa našťastie nájde čoraz viac ľudí, ktorí sú odhodlaní búrať tieto stereotypy.

Ako cudzinca ma prijali veľmi vrúcne. Začiatočná nervozita a strach opadli behom niekoľkých minút a ja som v Indii denne stretal doslovne tisíce úsmevom. Niekedy hovorievam, že v Indii som sa najmä smial a hral :). Na druhej strane treba pripomenúť, že mnoho Indov a Indiek vníma bielych s istou dávkou opatrnosti, ktorá vychádza z obdobia, keď India bola britskou kolóniou.

Čomu sa konkrétne Jezuiti v Indii venujú?

Na misii, kde som pôsobil majú škôlku, základnú a strednú školu, kde vzdelávajú dalitské deti. Čo je však veľmi dôležité, škola má po niekoľkých rokoch veľmi dobre renomé a začínajú do nej prichádzať aj deti z vyšších kást. Jezuiti tak búrajú jeden veľký mýtus, ktorý delil ľudí na vyvolených a nevyvolených.

Akej vekovej kategórii ste sa pri svojom pôsobení venovali?

Primárne študentom základných a stredných škôl. Cestovali sme však aj po dedinách, kde sme mali možnosť stretávať sa a zhovárať so staršími Indami a Indkami.

Aká bola náplň tvojho pracovného dňa?

Každý deň začínal omšou v skorých ranných hodinách. Následne som pracoval na projekte, ktorý sa zaoberá adopciou detí na diaľku alebo som manuálne pracoval, napríklad maľoval triedy. Poobede som sa s deťmi niekoľko hodín hral a učil, až kým nebol večer.

V akej forme sa premietalo kresťanstvo do „denného kolobehu“ v škole?

Treba rozlišovať školu a internát. Deti bývajúce na internáte museli povinne absolvovať rannú omšu a večernú modlitbu ruženca. Mimochodom tak rýchlo odmodlený ruženec som nikdy nezažil. Ak to poviem príliš expresívne, bol to taký balíček – môžeš tu bývať, ale musíš chodiť na omšu. V škole sa deti modlili na začiatku vyučovania. Musím však povedať, že na misii sa v určitej miere stretali rôzne formy náboženstva. V mnohých učebniach boli znaky židovskej, moslimskej, budhistickej, či hinduistickej kultúry.

S odstupom času si myslím a možno to vyznie mierne pateticky, že jezuiti sa snažia budovať medzi študentami a študentkami toleranciu ku každému náboženstvu, aj keď určite som tam zažil aj protichodné tendencie.

Bola to internátna škola alebo deti pravidelne chodili každé ráno do školy zo svojich domovov, kde žili so svojimi rodičmi?

Boli tam deti, ktoré na misii bývali, aj deti, ktoré denne dochádzali.

Ako často sa stretávajú so svojimi rodičmi deti, ktoré sú na internáte?

Rodičia môžu prísť pozrieť deti na misiu kedykoľvek, ale nie je to tak jednoduché. Totiž cesta z 20 kilometrov vzdalenej dediny môže trvať aj pol dňa. Buď boli záplavy, alebo Vám v ceste stáli kravy, alebo sa Vám pokazilo auto, nehovoriac o hrôzostrašnom stave vozovky. Deti chodia domov najmä na sviatky, škola uznáva kresťanské aj hinduistické sviatky. S rodičmi sa vidia možno tak 4 dni v mesiaci, ale to je len môj odhad.

Mával si tam niekedy chvíle, kedy sa ti cnelo za domovom a najradšej by si ušiel domov?

Samozrejme. Niekde som čítal o syndróme misionára – keď je na misii, často túži po domove, keď je doma, túži po misii. Klamal by som, keby som tvrdil, že v Indii neboli ťažké chvíle. Boli a bolo ich veľa, napriek tomu to boli krásne dni, ktoré mi dodnes často chýbajú.

Je ťažké byť misionárom? Aký je tvoj najkrajší zážitok z misie?

Neviem, či je pre mňa označenie misionár úplne správne, nakoľko som v Indii nebol ani pol roka. Každopádne život v Indii sa mi páčil a na materiálne pohodlie si nepotrpím, takže sa mi to úprimne páčilo.

Aký je tvoj najkrajší zážitok z misie?

Najkrajšie zážitky sú spojené s úprimnosťou a láskou miestnych ľudí. Napríklad keď chlapci a dievčatá z misie odišli na pár dní domov, tak mi doniesli od rodičov koláče. Servírovali priamo z dlane. Koláče vyzerali ako síra, troška podobne aj voňali, ale chutili výborne.

Je známe, že v Indii je obrovské množstvo najrôznejších náboženstiev. Aké sú vzťahy medzi jednotlivými skupinami veriacich?

Nemôžem hovoriť za celú Indiu, ale v oblasti, kde som pôsobil to bolo výborné. Žije tam zhruba 60 % hinduistov, 40 % moslimov a nejaké desiatinné percentá kresťanov. Nažívanie bolo plné rôznorodých rituálov, smiechu, radosti. Ale je známe, že v minulosti bolo mnoho konfliktov medzi hinduistami a moslimami, z čoho v konečnom dôsledku za prispenia Britov vznikli štáty Pakistan a Východný Pakistan (dnešný Bangladéš). S Pakistanom má India dodnes problémové vzťahy aj hranice.

Ako ľudia v Indii berú kresťanstvo?

Ako kde. V štáte Goa je 40 % obyvateľstva kresťanského vierovyznania. V oblasti, kde som pôsobil, často vnímali Ježiša ako ďalšieho hinduistického Boha.

Na záver, možno taká trochu zákerná otázka. Nebolo v tom tvojom rozhodnutí vydať sa na misiu trochu egoizmu? Podľa mňa je určite ľahšie získať spoločenský status tým, že pôjdem na misiu niekde do Afriky akoby som sa mal venovať napr. deťom z rómskej osady na východnom Slovensku.

Toto je veľmi zložitá otázka. Nájsť skutočnú vnútornú motiváciu nášho konania. Ja pevne verím, že mojou motiváciou spoločenský status nebol a ani nikdy nebude. V živote vnímam iné hodnoty, ktoré považujem za omnoho dôležitejšie.

Keď sa na to celé pozrieš späť, vidíš zmysel v práci misionárov v podobe, v akej je realizovaná v dnešnej dobe?

Tá práca určite zmysel má. Osobne by som však niektoré veci zmenil a to najmä spôsob výučby. Do Indie sme presunuli klasické európsko-americké vzdelávanie. Osobne však myslím, že by bolo o moc prospešnejšie prispôbiť vzdelávanie miestnym podmienkam. Misia, kde som pôsobil, bola v blízkosti mestečka so 70-tisíc ľuďmi. Nevidel som veľký zmysel vzdelávať deti na „úplne vysokú úroveň“. Z môjho pohľadu to spôsobovalo odcudzenie detí od rodičov, ktorých považovali za hlúpych. A znalosti nevedeli využiť. Navyše vo veľkých mestách len ťažko nájdú prácu, keďže sú z kasty dalitov. Ale kto vie, možno z nich vzíde druhý Gándhí.

Nedochádza tam k ničeniu pôvodnej kultúry?

Samozrejme, určitý vplyv to má. Samotné kresťanstvo je v mnohých častiach Indie cudzím prvkom. Často sa stretávam s názorom, že my Európania a Američania sme tí múdrejší a mali by sme indický národ naučiť žiť. Vtedy si spomeniem na fakty, že indická kultúra tu bola tisíce rokov pred tou našou, na to aký vplyv malo Britské impérium na Indiu a na tie úsmevy, ktoré som tam stretával a pýtam sa, či to tak naozaj je.

Aktuálne si doktorandom na Žilinskej univerzite, baví ťa táto práca?

Zvykám si, našťastie mám v kancelárii skvelých ľudí, čo mi veľmi pomáha. No písanie publikácii, by som si pokojne odpustil.

Ak by si dostal teraz príležitosť, išiel by si opäť na misiu?

Odpoviem pomerne stručne, áno išiel :)

Ďakujem za rozhovor.

Martin Cerovský

študent na FEE TUZVO a absolvent Sokratovho inštitútu

Reportáž vznikla v rámci predmetu Globálne vzdelávanie na Fakulte ekológie a environmentalistiky Technickej univerzity vo Zvolene.